

Contribution of the “**Feriening Frysk Underwiis**” (FFU: *Frisian Education Association*) to the Committee of Experts of the Council of Europe on Wednesday, September 5th, 2007 at the **province hall** in Ljouwert/Leeuwarden.

Mr. Chairman, members of the Committee of Experts,

As FFU we thank you for the invitation. We are an association that already for many years has been making a stand for a proper position of the Frisian language and culture in all types of education in Fryslân.

Our contribution focuses on a few essential problems that prevent a full valued position of the Frisian language, culture and history in education in the Province of Fryslân. As we are not an executive authority, we cannot describe any activities in that field. The FFU however encourages the government and school-boards to take their responsibility for education in the Frisian language. Furthermore we join the contribution by the *Council of the Frisian Movement* (“Ried fan de Fryske Beweging”).

From practice, official reports and other documents it has become apparent to us that the “Bestjoersôfspraak Fryske Taal en Kultuer” (BFTK 2001-2010), a governmental agreement on Frisian language and culture till the year 2010, is a **juridical soft** instrument. These agreements between the State and the Province of Fryslân are easily pushed aside and from which individual citizens can’t derive any rights from.

The fixed starting-point: “the Province of Fryslân determines the policy concerning the Frisian language and sees to its being carried out” (BFTK, page 5) regularly leads to confusion, obscurity and misunderstandings. The authority of the policy concerning the Frisian language, delegated by the State to the Provincial government, does not contain the supervision (inspection) on this education. This remains continuously reserved to the national Minister of Education, Culture and Science (OCW) in The Hague. This means that the Provincial Frisian government cannot realize their responsibilities for its own language and culture in education.

Legal frame

There is no translation from the European Charter to the Dutch school laws concerning Frisian language education. The strong hindrance is that schools in the Province of Fryslân juridical have **only** to deal with the Dutch laws and not with the signed prescriptions written in the European Charter. This has strong consequences for the Inspection of education, because they are not allowed to use the Charter for its supervisory tasks (Inspection report 2006-21, *The quality of the subject Frisian in primary and secondary education in the province of Fryslân. Technical report*. Utrecht, Inspection of Education, June 2006, p. 87).

This very restrictive juridical fact regularly leads to misunderstandings on provincial and school level. For instance, the Inspection is not allowed to test if the schools meet the requirements of the “substantial part” (“make available a substantial part of primary education”; art. 8, 1, b, ii) of the

European Charter. Next to that the Inspection cannot test the Frisian language as a subject and medium of instruction within *special (secondary) education*, because the legislation (Law on the Expertise Centre) is **not obligatory**.

The Dutch (1) **laws and regulations** concerning education ought to be conformed to the Charter as soon as possible. We have been advocating this during the last years at the Ministry of Education, Culture and Science (OCW) and the Parliament in The Hague. Until now without any result.

The same thing applies to the art. 8, 1, g of the Charter: “make arrangements to ensure the teaching of the history and the culture which is reflected by the regional or minority language”. The (state)national canon for history and culture, which has been made obligatory for all schools in 2007 by the national government, is one-sidedly directed towards the history of the Province of Holland, a part of the Netherlands. It hardly gives any attention to the Frisian history and culture. The national government, however, does not give a command to come to a provincial Frisian history canon that is made legally obligatory in the Province of Fryslân. The own provincial government does not have the legal power to arrange this by themselves.

Therefore, the Provincial Frisian government should become a (co)legislator to be able to arrange such things itself; for instance to establish core-aims or learning-standards and examination requirements concerning the Frisian language, history and culture for all schools and pupils in Fryslân. That means that it is necessary to transport more authority, including setting laws and regulations, from the State to the Province. In this way the agreements within the European Charter can be executed better and quicker.

New Dutch legislation concerning language, history and culture for pre-school, primary and secondary education will have to lead to an at least “substantial part” in all school types. For primary school education this is to be more than six hours a week (cf. B. de Jager and C. van der Meer, *The Development of Minimum Standards on Language Education in Regional and Minority Languages*, Ljouwert, March 2007, page 26). Also in professional education the position of the Frisian language must not be less than the position of the Dutch language.

According to our opinion improvement of the present-day dissatisfactory situation can be brought about if a “Frame Law” for the Frisian language will be established and Frisian is mentioned in the Constitution as the second state language. For instance with a description like: “The promotion of the Dutch and Frisian language should be an object of care for the government”. Such an article in the Constitution should lead to concrete language laws and regulations with the Province in the position of (co)legislator. The rights of the individual citizen should be included.

Time and testing

In order to be able to check the quantity and quality of Frisian language and culture in education, a valuation and testing frame for all types of education will have to be developed. This should be based on new and sufficient legislation; comparable with what the Inspection is developing at the moment for the subject Frisian language in primary education. Involving that the Inspection must know exactly what are the minimum norms or minimum standards according to the (2) **time** (quantity) spending on Frisian language. At present schools have too much freedom in this respect.

To enable a proper measuring of the quality of the education, the learning goals, including the core aims and interim aims, must be formulated according to “smart” (specific, **m** measurable, **a** acceptable,

realistic and tied to time), so that it can be tested properly. To that end the schools must handle valid, reliable and (3) **obligatory interim and final tests**, which may be used independently of the educational methods and materials. Then the output of the lessons on Frisian language and culture is to be established more precise by the Inspection. This has to be fixed by law.

All these things are, in our eyes, an adequate translation of the Charter into concrete laws, rules and measures. We also have described this in detail in a “Plan of attack for the Frisian language and Culture”, which we will present soon to the Frisian politicians.

Summing up

We ask you as “Committee of Experts on the Charter” to include the above mentioned wishes into your recommendations to the “Committee of Ministers of the Council of Europe”:

- (1) laws and regulations,
- (2) time and
- (3) testing.

We strongly believe that execution of these recommendations will contribute to a better position of the Frisian language and culture in education.

On behalf of FFU,
drs. Th. Dijkstra, *president*

Fryske taalige wjergader fan de boppesteande bydrage

Bydrage fan de Feriening Frysk Underwiis oan de harksitting fan de kommisje fan saakkundigen (‘Committee of Experts’) fan de Ried fan Europa op woansdei, 5 septimber 2007 yn it (tydlike) Provinsjehûs te Ljouwert

Foarsitter, achte leden,

Foaropwurd

Wy tankje jimme as FFU foar de útnoeging. Wy binne in feriening dy’t al jierrenlang opkomt foar in kwalitatyf en kwantitatyf goed plak fan de Fryske taal en kultuer yn it hiele ûnderwiis yn Fryslân. Wy rjochtsje ús yn ús bydrage op in pear essinsjele problemen dy’t in folweardich plak fan ús taal en skiednis yn it ûnderwiis tige yn de wei steane en dêr’t wy ús de lêste jierren yn ús aksjes tige drok foar makke hawwe. Wy binne gjin útfieringsynstânsje en kinne dus gjin aktiviteiten op dat mêd beskriuwe. Wy slute ús fierders oan by de bydrage fan de Ried fan de Fryske Beweging.

Ut de praktyk, út amtlike rapporten en oare stikken hat ús bliken dien dat de *Bestjoersôfspraak Fryske taal en kultuer 2001-2010 (2001, BFKT)*, dat binne ôfspraken oer it Frysk makke tusken Ryk en de provinsje Fryslân, in **juridysk swak ynstrumint** is, dat relatyf maklik oan de kant skood wurde kin en dêr’t yndividuele boargers gjin rjochten oan ûntliene kinne.

It dêryn fêstleine útgongspunt: “de provincie bepaalt het beleid m.b.t het Fries en draagt zorg voor de uitvoering hiervan” (BFTK, s. 5) liedt geregeld ta betizing, ûndúdlikens en misferstannen. It dêryn troch it Ryk delegearre foech foar it Frysk oan de provinsjale Fryske oerheid jildt bygelyks net foar

it **tafersjoch** op it ûnderwiis (de ynspeksje), dat noch altiten allinnich foarbeholden is oan de minister fan OCW. De provinsje kin syn ferantwurdlikens foar de eigen taal en kultuer op dat mêd dus net wier meitsje.

Juridysk ramt

In grutte beheining en behindering foar it omsetten fan it *Europeesk Hânfêst* yn maatregels en aktiviteiten dy't oan de letter en de geast dêrfan beäntwurdzje, is it feit dat de skoallen *juridysk* sjoen **allinnich** te krijen hawwe mei *Nederlânske* wetten. Dat hat ek grutte gefolgen foar de ynspeksje fan it ûnderwiis (Inspectierapport 2006-21, *De kwaliteit van het vak Fries in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs in de provincie Fryslân. Technisch rapport*. Utrecht, Inspectie van het Onderwijs, juni 2006, s. 87), dy't it Hânfêst net hantearje kin en mei foar syn kontrôletaken. Needsaaklike neiere regels foar it Frysk op de skoallen dy't beäntwurdzje oan it Hânfêst, ûntbrekke dus yn de Nederlânske wet- en regeljouwing, al binne der yn 2006 wol kearndoelen foar it fak Frysk fêststeld foar it primêr en (de ûnderbou fan) it fuortset ûnderwiis. Kearndoelen dy't lykwols lang net lykwaardich en lykberjochtige binne oan dy foar it Nederlânsk.

Dat tige beheinende juridyske feit liedt op provinsjaal nivo en skoalnivo geregeld ta misferstannen. De ynspeksje kin en mei bygelyks dus ek net toetse oft der foldien wurdt oan it 'substansjeel part' ('make available a substantial part of primary education, kêst 8, 1, b, ii) fan it Europeesk Hânfêst en kin en mei bygelyks it Frysk as fak en fier- en ynstruksjetaal yn it spesjaal (fuortset) ûnderwiis net goed toetse omdat de wetjouwing (Wet op de ExpertiseCentra) op dat stik **net ferplichtsjend** is.

De Nederlânske (1) **wet- en regeljouwing** op it ûnderwiismêd soe dus sa gau mooglik yn **oerienstimming** brocht wurde moatte mei it Hânfêst. Wy hawwe dat de lêste jierren bepleite by it de minister fan OCW en it Haachske parlemint. Dêrby binne wy yn stuite op in muorre fan ûnwil en ûnbegryp (brief OCW fan 7 juny 2004) en hawwe dus gjin sukses hân.

Itselde is it gefal mei kêst 8, 1, g fan it Hânfêst: 'make arrangements to ensure the teaching of the history and the culture which is reflected by the regional or minority language'. De yn 2007 troch de steatsnasjonale oerheid foar alle skoallen *ferplichtstelde* steatsnasjonale skiednis- en kultuerkanon is iensidich op de skiednis fan Hollân rjochte. Dêryn wurdt gjin of amper omtinken jûn oan de Fryske skiednis en kultuer. Dyselde steatsnasjonale Haachske oerheid jout lykwols **net** in opdracht om ta in provinsjale *Fryske* skiednis- en kultuerkanon (as kearn fan in provinsjaal learplan) foar Fryslân te kommen dy't wetlik *ferplichte* steld wurdt yn de provinsje Fryslân. En it ûntbrekt de eigen provinsjale oerheid oan it wetlik foech om dat sels te dwaan.

De *provinsjale Fryske oerheid* soe sadwaande (**mei**) **wetjouwer** wurde moatte, om sokke saken sels regelje te kinnen; bygelyks troch it sels fêststellen fan *kearndoelen* of *learstanderts* en fan *eksameneasken* op it stik fan de Fryske taal, skiednis en kultuer foar *alle* skoallen en *alle* learlingen yn Fryslân. Dat betsjut dat it nedich is dat der mear foech, ek wet- en regeljaand, fan it Ryk nei de provinsje giet. De ôfspraken makke op grûn fan it Hânfêst sille dan flotter en better útfierd wurde kinne.

Nije Nederlânske wetjouwing op it mêd fan taal, skiednis en kultuer foar it foarskoalsk, primêr, fuortset en spesjaal (fuortset) ûnderwiis sil liede moatte ta in op syn minst 'substansjeel' plak yn alle skoaltypen. Foar it primêr ûnderwiis moat dat (op syn minst) mear as *seis* oeren wyks wêze (ferl. B. de Jager en C. van der Meer, *The Development of Minimum Standards on Language Education in*

Regional and Minority Languages, Ljouwert, maart 2007, s. 26). Foar it beropsûnderwiis moat en mei it plak fan it Frysk (as fak of yntegraal) (ek) net minder wêze as dat fan it Hollânsk.

Wy tinke dat der ferbettering yn de hjoeddeiske tige ûnbefredigjende situaasje komme kin as der in *Ramtwet foar de Fryske taal* fêststeld wurdt en as it Frysk as twadde rykstaal neamd wurdt yn de *Grûnwet*. Bygelyks mei in omskriuwings as: “*De befoardering fan de Nederlânske en de Fryske taal soe in foarwerp fan soarch fan de oerheid wêze moatte.*” Sa’n kêst yn de *Grûnwet* moat wer syn útwurking krije yn *konkrete* taalwet- en regeljouwing, wêrby’t de provinsje de posysje fan (mei)wetjouwer hawwe moatte soe. In *ramtwet* moat de posysje fan it Frysk as twadde rykstaal fêstlizze en in gearfetting biede fan besteande wetjouwing en nije, winsklike konkrete wetjouwing stimulearje. De rjochten fan de yndividuele boargers moatte der ek yn opnommen wurde.

Tiid en Toetsing

Om de *kwantiteit* en *kwaliteit* fan it ûnderwiis yn de Fryske taal en kultuer goed neigean te kinnen, sil der op grûn fan nije en tarikkende wet- en regeljouwing foar de **ynspeksje** in *wurdearrings-* of *toetsingsramt* foar *alle* typen ûnderwiis komme moatte, ferlykber mei wat de ynspeksje op it stuit foar it fak Frysk yn it basisûnderwiis ûntwikkelet. De ynspeksje moat dêrby krekt witte wat de **minimumnoarmen of minimumstanderts** binne wat de te besteegjen (2) **tiid** (kwantiteit) oanbelanget (sjoch boppe). Skoallen binne dêr no noch te frij yn.

Om de *kwaliteit* fan it ûnderwiis yn dat ramt goed mjitte te kinnen, moatte de leardoelen, ynklusyf de kearn- en tuskendoelen, ‘smart’ (spesifyk, **mjitber**, **akseptabel**, **realistysk** en oan de **tiid** bûn) neigongen en toetst wurde kinne. De skoallen moatte dêrfoar falide, betroubere en (3) *ferplichte* tusken- en **eintoetsen** hantearje, dy’t ûnôfhinklik fan de learmiddels (de lê- of learmetoade[n]) te brûken binne. It rendemint fan de lessen Fryske taal en kultuer sil dan (folle) krekt(er) fêst te stellen wêze troch de ynspeksje. Dat moat wetlik fêstlein wurde.

Al dizze saken sjogge wy as in adekwate fertaling fan it Hânfêst yn konkrete wetten, regels en maatregels. Wy hawwe dat (ek) wiidweidich beskreaun yn in *Oanfalsplan* foar de Fryske Taal en Kultuer dêr’t wy ús meikoarten (2007) mei ta de polityk yn Fryslân rjochtsje sille.

Gearfetsjend

Wy freegje jimme as ‘Committee of Experts on the Charter’ om yn jimme **oanbefellings** oan it ‘Committee of Ministers of the Council of Europe’ boppesteande winsken: (1) **wetjouwing**, (2) **tiid** en (3) **toetsing** op te nimmen. En sadwaande te kommen ta in (grutte) ferbettering fan it ûnderwiis yn de Fryske taal en kultuer. Tankewol.

Ut namme fan de *FFU*,
drs. T. Dykstra, foarsitter

070827sth/td

